

2019 Seçimleri Sonrasında Avrupa Parlamentosu'ndaki Siyasal Grupların Türkiye'ye Karşı Pozisyonları ¹

Oğuz GÜNER

Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi,
Yabancı Diller Yüksekokulu
oguz.guner@amasya.edu.tr

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-1619-579X>

Öz

Avrupa Parlamentosu 2019 yılı Mart ayında Türkiye'nin üyelik müzakerelerinin askıya alınmasına dair karar almıştır. Bu karar sonrasında ise tüm Avrupa Birliği ülkelerinde 23-26 Mayıs 2019 tarihleri arasında Avrupa Parlamentosu seçimleri gerçekleştirilmiştir. Seçimler sonrasında parlamentonun en büyük iki merkezi grubu olan Hristiyan Demokratlar ve Sosyal Demokratlar oy kaybı yaşarken Liberaller ve Yeşiller seçimden güçlenerek çıkmıştır. Aşırı sağcı/popülist partiler de seçimle birlikte önemli bir güç kazanmış ve Parlamentoda kendi gruplarını oluşturmuşlardır. 1999 Helsinki Zirvesi ile aday ülke statüsü kazanan Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkileri özellikle 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında olumsuz bir atmosferde seyretmektedir. Avrupa Parlamentosu'ndaki bazı siyasi gruplar Türkiye'de insan hakları, hukukun üstünlüğü ve demokrasi gibi değerlerin ihlal edildiği ve Doğu Akdeniz'deki sondaj faaliyetlerinin uluslararası hukuka aykırı olduğu iddiaları ile Türkiye'yi eleştirmekte, kimi zamanlarda da üyelik müzakerelerinin sonlandırılmasını talep etmektedir. Bu çalışma, 2019 seçimleri sonrasında Avrupa Parlamentosu'ndaki siyasi grupların değişen aritmetiğini ve bu grupların Türkiye ile yaşanan siyasi sorunlara yönelik tutumlarını, söylemlerini ve yazılı açıklamalarını tartışmaktadır. Söz konusu yasama döneminde parlamentonun siyasal aritmetiğinin değişmesi sebebiyle bu çalışmanın literatürdeki mevcut çalışmalardan ayrılabilceği düşünülmektedir. Çalışmada Türkiye'nin Avrupa Parlamentosu'ndaki paydaşları ile güçlü bir diyalog geliştiremediği ve haklı tezlerini başarılı bir şekilde anlatamadığı sonucuna ulaşılmış, bazı politika önerilerinde bulunulmuştur.

¹ Makale Geliş/Kabul Tarihi: 15.10.2019 / 02.02.2021

Künye Bilgisi: Güner, O. (2021). 2019 Seçimleri sonrasında Avrupa Parlamentosu'ndaki siyasal grupların Türkiye'ye karşı pozisyonları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 577-605. DOI: 10.33437/ksusbd.633177

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Avrupa Parlamentosu, 2019 Seçimleri, Siyasi Gruplar, Türkiye.

The Political Groups' Positioning Towards Turkey After the 2019 Elections in the European Parliament

Abstract

In March 2019, the European Parliament adopted a resolution for suspension of the accession negotiations of Turkey. Following the decision, European Parliament elections were held on May 23-26, 2019 in the European Union countries. In the post-election period, the two largest central groups in the European Parliament, the Christian Democrats and the Social Democrats lost votes, while the Liberals and the Greens became stronger. The far-right/populist parties gained significant power and formed their groups in the parliament. Relationship of Turkey which gained candidacy status in Helsinki Summit in 1999 with the European Union has been continuing in a negative atmosphere-particularly after the July 15 coup attempt. Some political groups in the European Parliament criticize Turkey claiming that it violates values like human rights, rule of law, democracy and international law with its drilling operations in the Eastern Mediterranean and they ask for terminating Turkey's accession negotiations some time in. This study discusses the changing arithmetic of political groups in the parliament after 2019 elections and these groups' attitudes, discourses and written statements as to political problems with Turkey. Due to the change in the political arithmetic of the parliament in the said legislative period, this study is thought to be distinguished from the existing studies in the literature. The study concludes that Turkey couldn't develop a strong dialogue with stakeholders in the European Parliament and couldn't present its arguments successfully. This study also presents certain policy recommendations.

Keywords: European Union, European Parliament, 2019 Elections, Political Groups, Turkey.

GİRİŞ

Avrupa Birliği (AB) vatandaşları, Avrupa Parlamentosu (AP) üyelerinin doğrudan seçimle göreve gelmelerinin 40. yılı olan 2019'da 2019-2024 yasama döneminde görev yapacak olan parlamenterleri seçmek üzere sandık başına gitmiştir. Ancak AP seçimleri aşırı sağ ve popülist hareketlerin gölgesinde geçmiştir. Aynı zamanda AB kuşucusu olan bu siyasi hareketlerin AP seçimlerinden güçlenerek çıkacağı ve parlamentoda önemli sayıda sandalye

kazanacağı ihtimali endişeler yaratsa da merkez sağ ve sol siyasi grupların yasama sürecindeki rolünü örseleyecek düzeyde bir oy artışı gerçekleşmemiştir.

Seçimlerde Parlamentoda en büyük iki grubu oluşturan Hristiyan Demokratlar ve Sosyal Demokratların oy oranları, dolayısıyla da parlamenter sayıları azalmış, Liberaller ve Yeşillerin parlamenter sayıları artmıştır. AB projesine kuşkuyla bakan ve İslam ve göçmen düşmanlığı üzerinden siyaset yapan aşırı sağcı/popülist partiler ise parlamentoda bir araya gelerek Kimlik ve Demokrasi isimli siyasi grubu oluşturmuştur. Bu grubun mensupları seçim kampanyaları boyunca sık sık Türkiye karşıtı söylemlerde bulunmuşlardır. Siyasi gruplar arasında özellikle göç ve mülteciler gibi önemli konularda derin fikir ayrılıkları oluşmuş, özellikle seçim öncesi süreçte tartışma gündemleri zaman zaman Türkiye'nin AB üyeliğine de temas etmiştir.

2014-2019 yasama döneminde, Brüksel'in özellikle göç gibi önemli krizleri bertaraf etmek için geliştirdiği politikaları ulusal düzeyde uygulamak istemeyen üye ülkelere yaptırımlar söz konusu olmuştur. AB'nin ortaya koymaya çalıştığı irade Fransa, İtalya, Macaristan, Polonya ve Avusturya gibi bazı üye ülkelerde aşırı sağcı ve popülist politikacıların ve siyasi akımların güçlenmesine sebebiyet vermiştir.

Birlik içerisinde AB projesine kuşkuyla yaklaşan, Avrupa'da artan Müslüman nüfusundan ve göçmenlerden rahatsızlık duyan, Avrupa'nın Avrupalı olmayanlardan korunması gerektiğine inanan bireylerin sayısı son dönemlerde artış göstermektedir. Bu akım çerçevesinde bir İslam ülkesi olan Türkiye'nin de AB üyeliğine olan mukavemet bu popülist akımlar yüzünden güçlenmektedir.

Popülist akımları destekleyen kesimler genellikle ana akım elitlerden rahatsızlık duyan, mültecilere ve etnik, kültürel ve dini çeşitliliğe düşmanca yaklaşan seçmenlerden oluşmaktadır. Bu kişiler kendilerini ekonomik olarak güvende hissetmemekte, göçmenlerin ve azınlık grupların kendi kültürlerini, sosyal güvenliklerini, topluluklarını ve yaşam biçimlerini tehdit ettiğini düşünmektedirler. Göçmenlerden duyulan rahatsızlık, kısmen onların İslami bir arka plana sahip olmasıyla da alakalıdır (Kaya, 2018). Bu bağlamda AP seçimlerinin kampanya sürecinde, bu akımdan beslenen siyasi partilerin Türkiye gibi Müslüman bir ülkenin AB'ye kabul edilmemesi gerektiğine dair söylemleri de güçlü bir karşılık bulmuştur.

Son dönemlerde AP'deki siyasi grupların söylemleri ve yazılı açıklamaları dikkate alındığında Türkiye karşıtlığı teması işleyen partilerin yalnızca aşırı sağ partiler olmadığı, Türkiye karşıtlığı tezlerinin ise yalnızca İslami referanslar üzerine inşa edilmediği anlaşılmaktadır. Çalışmada ele alındığı üzere, parlamentodaki grupların neredeyse hepsi, özellikle 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında Türkiye'de insan hakları, hukukun üstünlüğü, basın özgürlüğü ve

demokrasi gibi değerlerin önemli ölçüde ihlal edildiğini ve Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de gerçekleştirdiği sondaj faaliyetlerinin uluslararası hukuka aykırı olduğunu iddia etmekte, uzun zamandır Türkiye'ye karşı eleştirilerinin dozunu artırmaktadır. Türkiye'ye sert eleştiriler getiren grupların arasında, müzakerelerin başladığı dönemde Türkiye'nin AB üyeliğini en fazla destekleyen gruplar da bulunmaktadır. Yapılan eleştiriler genel itibarıyla ele alındığında Türkiye'nin tezlerini AP'ye anlatamadığı gözlemlenmektedir. Esasen Türkiye'nin AB ile ilişkileri, AB'nin genişleme tecrübelerinin en tartışmalı konusu olmuştur. Türkiye'nin üyelik başvurusu sonrası sürecinin uzunluğunun yanı sıra katılım müzakereleri de oldukça yavaş seyretmiştir. Türkiye bu süreçte üyelik için gerekli olan fasılların yalnızca bir tanesini geçici olarak kapatabilmiş, AB'ye üyeliği en çok tartışılan ve en çok şüphe duyulan tek aday ülkedir (Türkeş-Kılıç, 2019).

AB-Türkiye ilişkilerinde son dönemdeki en önemli hadise AP'nin Türkiye'nin üyelik müzakerelerinin askıya alınmasına dair tavsiye kararıdır. Parlamento, Türkiye Raportörü Kati Piri'nin (o zamanki raportör) raporunu dikkate alarak, 2019 yılı Mart ayında ilk kez bir aday ülke için üyelik müzakerelerinin askıya alınmasına dair bir karar almıştır². Parlamantonun aldığı karar her ne kadar bağlayıcı olmasa da zaten olumsuz bir seyirde ilerleyen AB-Türkiye ilişkilerini daha da zedelemiştir. Sonrasında AP seçimlerinin gerçekleşmesi ve Parlamentodaki siyasi grupların aritmetiğinin değişmesi Türkiye için bir fırsat doğursa da Parlamentodaki mevcut siyasi grupların ve yeni oluşturulan siyasi grupların Ankara ile yaşanan siyasi sorunlara yapıcı yaklaşımlar sergilemesi, mevcut şartlarda pek mümkün görünmemektedir. Bu çalışma 2019 seçimi ile yapısında değişiklik yaşanan Parlamentodaki siyasi grupların 2019-2024 yasama döneminde Türkiye-AB ilişkilerindeki yaklaşımlarına yönelik muhtemel çıkarımlarda bulunmakta, Türkiye'ye kamu diplomasisi ve lobicilik faaliyetlerini güçlendirmesi tavsiyesinde bulunmaktadır.

AVRUPA PARLAMENTOSU SEÇİMLERİ

Dünyada Hindistan'dan sonra en fazla seçmenin katılım gösterdiği ve AB kurumları arasında temsilcilerinin doğrudan halkoyu ile seçildiği tek seçim Avrupa Parlamentosu seçimleridir (Aydoğan, 2012). Toplam 283 üye ülkeden oluşan AB'nin Parlamentosunda AB vatandaşlarını temsil eden 751 parlamenter bulunmaktadır.

AP ilk kez Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) ve Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun (AKÇT)

² AP'nin 13 Mart 2019 tarihli 2018/2150(INI) no'lu kararı. Detaylar için: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0200_EN.html?redirect

³ Brexit sürecinden ötürü 27 üye ülke bulunmaktadır.

çalışmaları için Avrupa Parlamenterler Meclisi (European Parliamentary Assembly) adı altında 142 üye ile Fransa'nın Strazburg şehrinde toplanmıştır. 1962'de ise Avrupa Parlamenterler Meclisi ismi Avrupa Parlamentosu olarak değiştirilmiştir. Süreç içerisinde birliğe yeni katılan ülkeler sebebiyle AP'nin işleyişinde ve parlamenter sayısında muhtelif değişiklikler yapılmış, AP'nin AB karar alma mekanizması içerisindeki rolü güçlendirilmiştir (European Parliament, 2019a).

AP, AB Konseyi ve Avrupa Komisyonu gibi Birliğin 3 temel kurumundan biridir. Günümüzdeki işleyişi itibarıyla, AP genel hükümleri Avrupa Birliği Antlaşması'nın 14. maddesinde, AB'nin İşleyişine Dair Antlaşma'nın ise 225-234 maddelerinde tanımlanmaktadır. Kurulduğu dönemden bu zamana görev ve yetkileri itibarıyla belirli değişikliğe uğramış olan Parlamento, genel olarak yasama, bütçe, siyasi denetim ve danışma işlevlerinden sorumlu olup Avrupa Komisyonu Başkanı'nı da seçmekle yetkilendirilmiştir. AP, günümüzdeki haline dönüşmeden önce Avrupa Parlamenterler Meclisi iken parlamenterler üye ülkelerin ulusal parlamenterleri arasında seçilmekteydi. Bu yüzden parlamenterler hem ulusal parlamentolarda hem de AP'de görev yapmaktaydılar. 1974'te Paris'te gerçekleştirilen zirvede AP'de görev yapacak olan parlamenterler için doğrudan seçimler gündeme gelmiş, parlamentonun 1975 yılında hazırladığı taslak ve 1976 yılında üye ülkelerin Brüksel'de imzaladığı anlaşma sonrasında ilk kez doğrudan seçimler 7-10 Haziran 1979 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. 1979 yılından bu yana genişleme dalgalarıyla üye olan devletler için sandalye sayılarında çeşitli değişiklikler yapılmış olsa da Lizbon Antlaşması ile AP'deki nihai sandalye sayısı 751 olarak belirlenmiştir. Antlaşmaya göre üye ülkeler nüfuslarına göre asgari 6, azami 96 sandalyeye sahip olabilmektedirler (Keskin, 2014: 102-112). Örneğin AB'nin en kalabalık nüfusa sahip olan ülkesi Almanya'nın AP'de 96 sandalyesi bulunuyorken Estonya, Malta, Güney Kıbrıs ve Lüksemburg gibi az nüfuslu ülkelerin 6 sandalyesi bulunmaktadır. AP'de Fransa'nın 74, İtalya'nın 73, Polonya'nın 51 sandalyesi bulunmaktadır (European Parliament, 2019b).

AP, kurulduğu dönemden bu yana AB'nin karar alma sürecinde kurumsal bir güç dengesi sağlayabilecek bir yere ulaşmaya çalışmıştır. Öncelikle AB'nin anlaşmalarını belirleyen bir meclis olarak AB politikasında alt bir role sahipken sonraları politika yapım sürecinde daha etkin bir rol üstlenmeye başlamıştır. 1970'li yıllarda AB bütçesini onaylama görevi ile işlevi güçlendirilen AP'nin zamanla yasama ve bütçe çalışmalarını üstlenen önemli bir kuruma dönüştüğü gözlemlenmiştir. 1979 yılı ile doğrudan seçimlerin yapılması ise AP'nin AB içerisindeki meşruiyetini güçlendirmiştir (Laffan, 2019).

AP seçimlerinde üye ülkelerin adayları kendi ulusal partilerinin listesinde yer alarak seçimlere girmektedirler. Adayların seçimlere girdiği ulusal siyasi partiler,

AP içerisinde siyasi gruplara bağlıdır. Dolayısıyla AP seçimleri ulusal partiler için bir ara dönem güvenoyu oylaması işlevi görmektedir (Corbett vd., 2003: 86). Üye ülkelerde AP seçimlerine giren ulusal siyasi partiler, AP’de Sosyal Demokratlar, Hristiyan Demokratlar, Liberaller, Yeşiller gibi şemsiye bir siyasi grubun altında siyaset yapmaktadırlar.

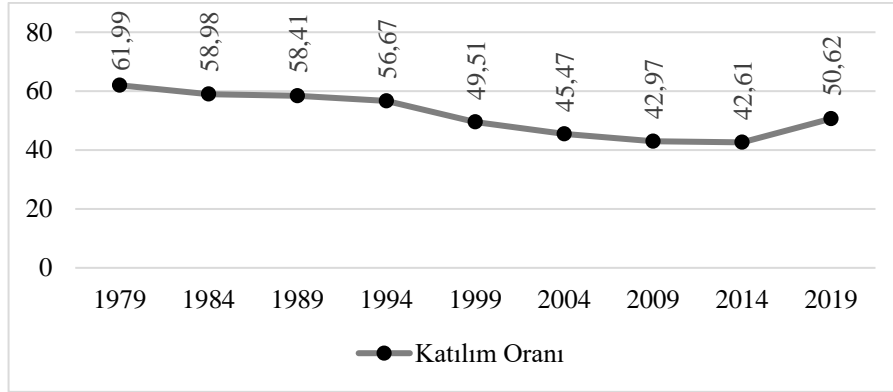
Seçimlerin uygulanma biçimi itibarıyla ulusal partilerin AP parlamenterlerinin seçilmesinde önemli rolü ve etkisi bulunmaktadır. Ulusal partilerin yönetimleri AP seçimlerinde adayların belirlendiği, kararların alındığı ve nüfuzun toplandığı yer olarak görülmektedir. Öte yandan ulusal siyasi partilerin liderleri AP’de nasıl bir pozisyonun alınacağı ve parlamenterlerin hangi siyasi grupta yer alacağına da karar verebilmektedir. Dolayısıyla ulusal siyasi partiler ve AP grupları arasında uzlaşmazlık yaşandığı zaman AP parlamenterleri ulusal siyasi partilerinin tavırları doğrultusunda oy kullanmaktadırlar. Nitekim parlamenterlerin bir sonraki seçim döneminde aday gösterilip gösterilmeyeceği AP’deki siyasi grubun değil, temsilcisi olduğu ulusal siyasi partinin tasarrufunda olmaktadır (Hix, 2002).

Doğrudan seçimlerin yapıldığı 1979 yılından bu yana AP’de hiçbir siyasi grup tek başına çoğunluğu sağlayamamıştır. Bu yüzden seçimler öncesinde siyasi gruplar arasında ittifaklar kurulabilmektedir. AP’deki parlamenterlerin, milli menfaatleri ikinci plana atarak kendi ideolojileri çerçevesinde AP siyasi gruplarına dâhil olmaları ve siyaset yapmaları beklenmektedir. Bu durumun AP’de uzlaşma kültürünü de ortaya çıkardığı düşünülmektedir (Aydoğan, 2012: 47-71). Ancak süreç ulusal partilerin güdümünde, dinamik bir süreç olduğu için AP’deki siyasi gruplar da bu dinamizmden etkilenmektedirler. Zaman içerisinde siyasi gruplar birbiriyle ittifak kurabilmekte, birleşebilmekte veya birbirinden ayrılabilirler. Ayrıca AP parlamenterleri farklı yasama dönemlerinde farklı siyasi gruplarda görev yapabilmektedir. Dolayısıyla siyasi gruplar seçim sonuçlarına göre politik pozisyonlarını yeniden formüle etmekte ve gruplarını yasama süreçlerinde daha da güçlendirmeye çalışmaktadırlar (McElroy vd., 2011: 150-167).

AP seçimlerinin uygulanması sürecinde üye ülkelerin kendi ulusal yasaları ve mevzuatları geçerlidir. Dolayısıyla üye ülkelerin AP seçimleri için uygulamaları birbirinden farklılık gösterebilmektedir. Örneğin bazı ülkelerdeki seçimlerde baraj uygulaması bulunurken bazı ülkelerde bulunmamaktadır (Panizza, 2019). AP seçimlerinde üye ülkelerdeki siyasi partilerin ulusal düzeyde belirlediği adaylar oylanmaktadır ve seçimler üye ülkelerdeki ulusal seçimlerden farklı tarihlerde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla üye ülkelerdeki siyasi atmosfer ve eğilim, vatandaşların AB’ye yönelik tutumu ve sosyoekonomik değişkenler, AP seçimlerinde çıkacak sonuçları belirlemektedir (Fiorino vd., 2019: 1-17).

AP seçimleri, üye ülke vatandaşlarının AB vatandaşı olduğunun bir tescili ve göstergesidir. Bu bağlamda, AB'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın 20. maddesinde belirtildiği üzere; bu vatandaşlar diğer üye ülkelerde serbest dolaşım ve yerleşme, ikamet edilen ülkelerde o ülkenin vatandaşlarıyla aynı şartlara sahip olarak yerel seçimlerde ve AP seçimlerinde oy kullanma ve aday olma, kendi devletinin diplomatik olarak temsil edilmediği 3.ülkelerde AB üye ülkelerinin konsolosluk hizmetlerinden istifade etme, AP'ye dilekçe sunma ve Avrupa Ombudsmanına başvuru yapma hakkına sahiptirler. AB'nin de tüm faaliyetlerinde tüm AB vatandaşlarının haklarına saygı duyma ve üye ülke vatandaşları arasında ayrımcılık yapmadan her AB vatandaşına eşit davranma sorumluluğu bulunmaktadır (Kostakopoulou, 2018: 280). Ancak AB vatandaşlarının AP seçimlerine olan ilgisinin oldukça düşük olduğu gözlemlenmektedir. Nitekim 1979 yılından bu yana halkın AP seçimlerine katılımı tedricen azalmış, AB halklarının düşük ilgisi AB içerisinde demokratik meşruiyet sorununun varlığına dair tartışmaların doğmasına sebep olmuştur (Fromage, 2019). Aşağıdaki grafikte AB vatandaşlarının AP seçimlerine katılım oranları gösterilmiştir.

Grafik 1. AB Vatandaşlarının AP Seçimlerine Katılım Oranı

Kaynak: (European Parliament, 2019c)

Birlik seçmenlerinin AP seçimlerine katılımı yaklaşık 20 yıldır AB'de demokratik meşruiyet tartışmalarını destekler nitelikte bir oran ile seyretmiştir. Nitekim 1979 yılından bu yana sürekli olarak azalan ve 1999 yılı itibarıyla %50'nin altına düşen katılım oranı ilk kez 2019 seçimlerinde %50'nin üzerine çıkabilmiş ve 2014 yılında gerçekleşen seçime kıyasla önemli bir artış göstermiştir. Bu bağlamda genç nesillerin siyasete katılımının yüksek olduğu ve ilk kez oy kullanan vatandaşların siyasete olan ilgisinin giderek arttığı çıkarımı yapılabilmektedir. Avrupa'da değişen siyasi atmosferin ve AB politikalarına olan

tepkinin de seçimlere olan katılımın artmasına katkı sunduğu öne sürülmektedir (Schulte-Cloos, 2019).

Sandığa gitme oranları dikkate alındığında AB ülkeleri arasında önemli farklılıklar dikkat çekmektedir. 2019 seçimlerinde sandığa gitme oranı en yüksek olan beş ülke Belçika (%88.47), Lüksemburg (%84.24), Malta (%72.7) Danimarka (%66), Almanya (%61.38) ve İspanya (60.73)⁴ olarak sıralanırken en düşük katılım gösteren beş ülkenin ise Slovakya (%22.74), Çek Cumhuriyeti (%28.72), Slovenya (28.89), Hırvatistan (29.86) ve Portekiz (30.75) olarak sıralandığı görülmüştür (European Parliament, 2019c). Seçimlere katılımın bu denli düşük olması demokratik temsiliyet sorununu beraberinde getirirken AB'yi seçimler öncesinde halkın katılımını artırmak için çeşitli kampanyalar yapmaya zorlamıştır. 2019 seçimlerinde AB #thistimeiamvoting ismiyle siyasi kampanya başlatmış ve seçimlere katılım oranını yükseltmeyi hedeflemiştir.

SEÇİM ÖNCESİ AVRUPA PARLAMENTOSU-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

Son birkaç yıldır AB'nin Türkiye için oluşturduğu İlerleme Raporları göz önünde bulundurulduğunda Türkiye-AB ilişkilerinin oldukça sancılı bir dönemden geçtiği gözlemlenmektedir. AB'nin Türkiye'yi demokratik değerlerden uzaklaşmakla itham ettiği, Türkiye'nin ise AB'yi FETÖ ve PKK gibi terör örgütlerine destek olmakla suçladığı bir dönemde her iki tarafın birbirine karşı kullandığı öfkeli retorik, ilişkilerin bozulmasına sebebiyet vermiştir. Her iki taraf arasında yaşanan sorunların Parlamentolar nezdindeki tezahürü ise AP ve Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) ortaklığındaki Karma Parlamento Komisyonu'nun (KPK) işlevsizliği olarak ortaya çıkmaktadır. KPK, Türkiye ile AB arasındaki iş birliğinin ve temasların güçlendirilmesi, ilişkilerinin geliştirilmesi, AP çalışmalarının izlenmesi ve AP yetkilileri ile temaslarda bulunularak Türkiye'nin tezlerinin AB'ye daha etkin bir şekilde anlatılması için 1965 yılında Türkiye-AET Ortaklık Konseyi kararı ile faaliyete geçmiştir (TBMM, 2019). 2014-2019 yasama döneminde KPK'nın AP tarafında başkan olarak bir Yunan parlamenterinin, başkan yardımcıları pozisyonlarına da Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nden iki parlamenterin atanması sebebiyle Ankara bu süreci provokasyon olarak değerlendirmiş, toplantıların büyük bir kısmını boykot etmiş ve taraflar arasında verimli bir diyalog gerçekleştirilememiştir. Dolayısıyla önceki yasama döneminde Parlamentolar arasında etkin bir diyalogun gerçekleştirildiği söylenememektedir.

⁴ Belçika, Bulgaristan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Lüksemburg ve Yunanistan'da ulusal mevzuat gereği AP seçimlere katılmak zorunludur.

AP, 2014-2019 yasama dönemi içerisinde Türkiye ile ilişkilere zarar verecek şekilde Türkiye aleyhinde önemli kararlar almıştır. AP, 1915 olaylarının 100. yılı olan 2015'te sözde Ermeni soykırımı tasarısını (European Parliament, 2015), Temmuz 2017'de ise Avrupa Komisyonu'nun 2016 Türkiye raporunu kabul etmiştir. Kararda anayasa değişikliği sürecinin Olağanüstü Hal (OHAL) şartları altında gerçekleştirildiği, ülkede muhalefete tanınan hakların zayıfladığı ve Kopenhag Kriterleri'nin ihlal edildiğine yönelik eleştiriler yer almıştır. (European Parliament, 2017). 2018 yılında ise parlamentoda Türkiye'nin insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi değerleri ihlal ettiği iddiasıyla kınama mektubu kabul edilmiş, Türkiye'nin Suriye'de gerçekleştirdiği terörle mücadele operasyonlarına yönelik "Afrin'den Çekil" çağrısı yapan tasarı onaylanmış (Boyras vd., 2019: 31) ve Türkiye'ye yapılan 70 milyon Euroluk yardımın iptal edilmesi kararı alınmıştır (European Parliament, 2018).

Son olarak AP, Mart 2019'da Türkiye'nin özellikle hukukun üstünlüğü, basın özgürlüğü ve insan hakları gibi demokratik değerleri önemli ölçüde ihlal ettiği düşüncesiyle "Türkiye'nin katılım müzakerelerinin askıya alınmasını, AB-Türkiye Gümrük Birliği modernizasyon sürecinin koşullara bağlanmasını ve AB fonlarının yalnızca Türk sivil toplum kuruluşlarına verilmesini" tavsiye eden bir karar almıştır. Karar, AP'deki Türkiye Raportörü Kati Piri'nin hazırladığı rapora dayanmaktadır. 109 ret ve 143 çekimser oya karşı 370 oyla Parlamentodan geçen karar özellikle cumhurbaşkanlığı sistemine geçiş sonrasında Türkiye'de özgürlük alanlarının ve temel insan haklarının kısıtlandığı bir ortamın oluştuğunu ve gazeteci, aktivist ve insan hakları savunucularının mahkûm edildiğini belirtmektedir. Bu bağlamda AP, Türkiye'deki insan hakları durumunun göz önüne alınarak Türkiye'nin AB üyelik müzakerelerinin resmi olarak askıya alınmasını tavsiye etmiştir. Tavsiyede AB fonlarının Ankara üzerinden kamu kurumlarına verilmemesi, yalnızca Türk sivil toplum kuruluşları, insan hakları savunucuları, öğrenciler ve gazetecilere erişilebilir olması ve demokratik değerlerin korunması amacıyla kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca AB-Türkiye Gümrük Birliği'nin, Türkiye'de insan hakları, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve temel özgürlükler alanında somut ilerlemeler olması şartıyla modernize edilebileceğinin altı çizilmiştir (European Parliament, 2019d). AP'nin müzakerelerin askıya alınması kararı aday ülkeler arasında ilk kez Türkiye için söz konusu olmuştur. Öte yandan bu karar tavsiye niteliğindedir ve nihai olarak Avrupa Birliği Konseyi tarafından onaylanması durumunda AB tarafından bir irade gösterilebilmektedir. Bu hususta nihai merci Konsey olsa da AP'nin yaklaşımı Türkiye gibi aday ülkeler için oldukça önemlidir. Nitekim Birliğin üyelik kabulüne dair sürecin açıklandığı AB Antlaşması'nın 49. maddesinde belirtildiği üzere; aday ülkeler, üyelik müzakerelerini tamamlamasının ardından tam üyelik için AP'nin muvafakatini almak zorundadır. Bu bağlamda genişleme politikasında AP'nin gücünün artırılmış olması, Türkiye'nin katılım sürecinde

AP'yi önemli bir aktör olarak kabul etmesi ve o minvalde ilişkiler geliştirmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır (Türkeş-Kılıç, 2019: 1-27).

SEÇİM SONRASINDA AVRUPA PARLAMENTOSU'NDAKİ SİYASİ GRUPLAR

AP'de siyasi eğilim ve ideolojilere göre ayrılmış siyasi gruplar yer almaktadır. Merkez sağ temsil eden Avrupa Halk Partisi (Hristiyan Demokratlar) ve merkez solu temsil eden Sosyalist ve Demokratların İlerici İttifakı (Sosyal Demokratlar) AP'nin en büyük iki grubunu oluşturmaktadır. Farklı hassasiyetleri ve öncelikleri olan Liberaller, Yeşiller, Muhafazakârlar gibi siyasi hareketler de parlamentoda siyasi grup olarak yasama faaliyetlerine katılmaktadır.

Parlamento'da siyasi grup oluşturabilmek için üye ülkelerin en az 4'te 1'inden (şu an 7 farklı ülkeden) 25 parlamenterin bir araya gelmesi gerekmektedir. Parlamentoda oluşturulan siyasi gruplara yasama faaliyetleri için idari imkanlar (ofis temini, bütçe, personel istihdam etme hakkı) sunulmaktadır. Siyasi gruplara verilen bütçeler ulusal veya bölgesel seçim kampanyalarında kullanılamaz. Bütçe yalnızca yasama faaliyetleri ve siyasal faaliyetler için bilgilendirme ve iletişim harcamalarında kullanılabilir. Siyasal gruplara katılmamış olan bağımsız parlamenterlere de çeşitli ofis ve personel destekleri sunulmaktadır (European Parliament, 2019e). AP'nin siyasi gruplar için ayırdığı bütçenin %10'u tüm siyasi gruplara eşit olarak dağıtılırken %90'ı siyasi gruplardaki sandalye sayısına oranla dağıtılmaktadır (European Parliament, 2019f). 2003 yılında yapılmış olan düzenleme ile de AP seçimlerinde siyasi gruplara doğrudan kampanya yapma imkânı verilmiştir (Kiriş, 2013). Aşağıdaki tabloda 2014-2019 yasama dönemi ve 2019-2024 yasama döneminde AP'deki siyasi grupların parlamenter sayıları verilmiştir.

Tablo 1: AP'deki Siyasi Grupların Parlamenter Sayıları
(2014 ve 2019 seçimleri kıyaslaması)

Avrupa Parlamentosu'ndaki Gruplar	2014-2019 Yasama Dönemi	2019-2024 Yasama Dönemi
Avrupa Halk Partisi Grubu (Group of the European People's Party)	216	182
Sosyalistler ve Demokratların İlerici İttifak Grubu (Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats in the European Parliament)	185	154

O.Güner 2019 Seçimleri Sonrasında Avrupa Parlamentosu'ndaki...

Avrupa'yı Yenile (Renew Europe Group) ⁵	69	108
Yeşiller - Avrupa Özgür İttifakı (Group of the Greens/European Free Alliance)	52	74
Kimlik ve Demokrasi (Identity and Democracy) ⁶	36	73
Muhafazakârlar ve Reformcular Grubu (European Conservatives and Reformists Group)	77	62
Bağımsızlar (Non-attached Members)	20	57
Avrupa Birleşik Solu - İskandinav Yeşil Solu Grubu (Confederal Group of the European United Left - Nordic Green Left)	52	41
Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi Avrupası Grubu (Europe of Freedom and Direct Democracy Group) ⁷	42	**

⁵ Alliance of Liberals and Democrats for Europe (ALDE) ismiyle AP'de Liberal Demokratlar olarak bilinen siyasi grup Haziran 2019'da ismini değiştirmiş ve Avrupa'yı Yenile (Renew Europe) ismini kullanmaya başlamıştır. Politico'da yayımlanan iddiaya göre bu değişiklik 'liberal' ifadesinin Fransa'da vahşi ultra-kapitalizmi temsil eden olumsuz bir algı doğurması sebebiyle ALDE üyesi Macron'un partisi La République En Marche'in talebiyle gerçekleşmiştir. Öte yandan Birleşik Krallık'taki Liberal Demokratlar üyesi Chris Davies, ALDE'nin isminin Renew Europe olarak değiştirildiğini, bunun Fransız dostları memnun etmek için yapıldığını ve üyelerin birçoğunun bu siyasi grubu Liberal Grup olarak adlandırmaya devam edeceğini açıklamıştır. Detaylı bilgi için: <https://www.politico.eu/article/emmanuel-macron-liberal-alliance-to-be-named-renew-europe/>

⁶ 2014-2019 yasama döneminde Europe of Nations and Freedoms (ENF) adı ile Fransa'daki Rassemblement National ve Almanya'daki Alternative für Deutschland (AfD) gibi Avrupa-kuşkucusu (*Eurosceptic*) hareketleri içerisinde bulunduran siyasi gruptur. 2019-2024 yasama döneminde ismini Kimlik ve Demokrasi (*Identity and Democracy*) olarak değiştirmiştir. AB karşıtı ve milliyetçi söylemleri ile bilinen İtalyan Başbakan Yardımcısı ve İçişleri Bakanı Matteo Salvini önderliğinde oluşturulan siyasi grubun başkanlığını Salvini'nin partisi Kuzey Lig'den Marco Zanni, başkan yardımcılığını ise Fransız Le Pen'in partisi National Rally'den Nicolas Bay yapmaktadır. İngiliz aşırı sağcı parlamenter Nigel Farage'ın Brexit Partisi ise bu grupta yer almamaktadır. Detaylı bilgi için: <https://www.politico.eu/article/matteo-salvini-european-parliament-alliance-to-be-named-identity-and-democracy/>

⁷ 2014-2019 yasama döneminde başkanlığını aşırı sağcı İngiliz politikacı Nigel Farage'ın yaptığı Avrupa-kuşkucusu siyasi gruptur. 2019-2014 henüz bir siyasi gruba dahil

Kaynak: (European Parliament, 2019c)

Tabloda belirtildiği üzere AP'deki merkez sağ ve merkez sol grupların önceki yasama dönemine kıyasla önemli ölçüde oy kaybı yaşadığı gözlemlenmektedir. Hristiyan Demokratlar olarak bilinen Avrupa Halk Partisi'nin (EPP) parlamenter sayısı 216'dan 182'ye düşmüşken, Sosyal Demokratların sandalye sayısı 185'ten 154'e gerilemiştir. Önceki yasama dönemlerinde ALDE kısaltılmış ismiyle yasama faaliyetlerine katılan ve başkanlığını federal Avrupa yanlısı Guy Verhofstadt'ın yürüttüğü Liberal Demokratlar ise bu yasama döneminde sandalye sayısını önemli ölçüde artırmış ve isimlerini Avrupa'yı Yenile olarak güncellemişlerdir. AB projesinin yılmaz savunucusu Avrupa'yı Yenile'nin önceki yasama dönemindeki sandalye sayısı 68 iken bu yasama döneminde 108'e yükselmiştir. Bu artışta Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un partisi La République En Marche ile yapılan ittifak önemli paya sahiptir. Nitekim Avrupa'yı Yenile Grubu arasında en fazla Fransa'dan temsilci bulunmaktadır.

Yeşiller-Avrupa Özgür İttifakı'nın sandalye sayısı da özellikle Almanya ve Fransa'daki oy oranlarındaki artış sebebiyle 52'den 74'e yükselmiştir. Yeşiller, Almanya'da oylarını neredeyse ikiye katlayarak %20,5'lik oranla ikinci sırada yer alırken, Fransa'da da sürpriz bir sonuç elde etmiş ve %13.47 oranında oy almıştır (European Parliament, 2019c).

İtalya'da Lega Nord, Fransa'da Rassemblement National, Almanya'da Alternative für Deutschland ve Avusturya'da Freiheitliche Partei Österreichs gibi AB projesine karşı çıkan siyasi partilerin içerisinde yer aldığı, aşırı sağcı Kimlik ve Demokrasi grubunun parlamenter sayısı bu yasama döneminde 73'e ulaşmıştır. AP seçimleri öncesinde İtalyan Salvini'nin önderliğinde Milan Manifestosu ile oluşturulan bu grubun AP'de önemli bir bloka sahip olabileceği zaten düşünülmekteydi. Bu yeni grup Yeşiller-Avrupa Özgür İttifakı'yla neredeyse eşit sayıda parlamentere sahip olmuş durumdadır. Öte yandan siyaseten oldukça yakın bir çizgide bulunan İngiliz Nigel Farage'ın bu gruba katılıp katılmayacağına dair de tartışmalar bulunmaktadır. Farage'in Brexit Partisi'nin AP'de bağımsız 29 parlamenter olduğu hesaba katıldığında, bu parlamenterlerin Kimlik ve Demokrasi grubuna katılması durumunda Parlamentodaki siyasi güç dengesinin oldukça karmaşık bir boyuta dönüşebileceği öngörülmektedir. Önceki yasama döneminde 'Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi Avrupası Grubu' çatısı altında siyaset yapan parlamenterlerin politik tutumlarının Kimlik ve Demokrasi grubunun tezlerine oldukça yakın olduğu bilinmektedir. Bu gruplarda özellikle göçün Avrupa kültürünü ve demografisini bozduğu, bölgenin zenginleşmesine ve ekonomik

olmamış ve grup kurmamıştır. Nigel Farage'in Birleşik Krallık'taki Brexit Partili tüm AP üyeleri şimdilik AP'de bağımsızlar (*non-attached*) arasında yer almaktadır.

kalkınmasına zarar verdiği ve halkın sosyal hizmetler ve refaha erişmesi hususunda kaynakların kısıtlandığı düşüncesi oldukça güçlüdür. Halkın özellikle Müslüman göçmenler üzerinden yaşadığı bu tür korkuları konsolide etmeyi başaran aşırı sağcılar AP seçimlerinde önemli kazanımlar elde etmiştir. Farage'in grubunun Kimlik ve Demokrasi ile ittifak yapması durumunda oluşacak siyasi akımın AB için önemli bir tehdit unsuru olabileceği düşünülmektedir.

Polonya'daki Hukuk ve Adalet Partisi ile Birleşik Krallık'taki Muhafazakâr Parti'nin de yer aldığı Muhafazakârlar ve Reformcular Grubu'nun sandalye sayısı ise 77'den 62'ye düşmüştür. Yunanistan'daki Syriza ve İspanya'daki Podemos gibi sol partilerden oluşan, geleneksel sosyal demokrat partilerin görece solunda yer alan ve Yeşil partileri de içerisine alan Avrupa Birleşik Solu - İskandinav Yeşil Solu Konfederal Grubu'nun sandalye sayısı ise 41'e gerilemiştir. AP'de şu an için ise 57 bağımsız parlamenter bulunmaktadır.

Genel tablo itibarıyla seçim sonuçlarına bakıldığında sağ ve sol uç partilerinin oylarında önemli bir artış gözlemlenmiştir. Seçimden önce, AB'nin geleceğinden endişe edilecek şekilde yükselişe geçeceği düşünülen Le Pen, Salvini, Nigel Farage gibi aşırı sağcı ve popülist siyasi partilerinin oylarının artış göstermesine rağmen AP'de AB projesini destekleyen merkez partilerin üye sayısının halen çoğunlukta olduğu ve karar alma sürecinde ağırlığını koruyacağı görülmektedir. Liberallerin de merkezde olduğu düşünüldüğünde AB yanlısı blokun halen güçlü olduğu görülmektedir. Ancak bu blokun çok paydaşlı yapısı AP'nin karar alma hızını ve kabiliyetini etkileyecektir. Bu bağlamda da aşırı sağ partilerin kendi ulusal siyasetlerini araçsallaştırarak AP'de muhafazakârlar üzerindeki etkisini konsolide edebilme ve özellikle göçmenler konusunda AP'nin karar alma sürecini etkileyebilme ihtimali doğmaktadır. Netice itibarıyla merkez partiler sandalye kaybederken sağ ve soldaki uç partiler oy oranını artırmış, Yeşiller ve aşırı sağın güçlenmesi ile AP'nin aritmetiği daha karmaşık bir hale bürünmüştür. Buna paralel olarak parlamentonun bileşenlerinin çeşitlenmesinin ve değişen güç dağılımının karar alma sürecini daha da zorlaştırabileceği düşünülmektedir. AP'nin algoritmasında yaşanan bu değişiklik, Parlamento'nun Türkiye ile yaşamakta olduğu siyasi sorunlara yönelik yaklaşımını da değiştirecektir.

SİYASİ GRUPLAR VE TÜRKİYE YAKLAŞIMLARI

Üye ülkelerde yapılan AP seçimleri sonrasında AP'de sandalye kazanan siyasi partiler genel olarak politik yakınlıklarına ve duruşlarına göre siyasi gruplara dâhil olmaktadır. Örneğin Birleşik Krallık'taki Muhafazakâr Parti, AP'de Muhafazakârlar ve Reformcular grubunda yer almaktadır. Ancak bu tür durumlarda siyasi partilerin isimleri üzerinden bir değerlendirme ve genelleme yapmak yanlış olacaktır. Nitekim Danimarka'daki Danimarka Halk Partisi, AP'de merkez sağ tandanslı Avrupa Halk Partisi'nde yer almayıp, aşırı sağcı

Kimlik ve Demokrasi grubunda yer alabilmektedir. Bu tür örnekler çoğaltılabilmektedir. Örneğin Portekiz'deki Partido Social Democrata, AP'de Sosyal Demokratlar grubunda yer almayı Hristiyan Demokratların grubunda veya Romanya'daki Partidul National Liberal, AP'de Liberal Demokratlar grubunda yer almayı Hristiyan Demokratlar grubunda yer alabilmektedir. Dolayısıyla üye ülkelerdeki siyasi partilerin AP'deki konumlanması genel bağlamda onların ideolojik veya politik yakınlığına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Ayrıca AP'deki siyasi grupların erişebildiği finansal kaynaklar parlamenter sayısına göre arttığı ve EPP ve S&D gibi köklü, kurumsallaşmış siyasi grupların hizmetinde nitelikli ve tecrübeli personel bulunduğu için bu gruplar daha fazla bürokratik güce sahip olmakta ve yasama sürecinde daha etkin rol oynayabilmektedir (Bressanelli, 2012: 737-754).

Avrupa Halk Partisi Grubu (EPP)

Hristiyan Demokratlar olarak da bilinen ve AP'deki başkanlığını Almanya'daki Hristiyan Sosyal Birliği'nden Bavyalı Manfred Weber'in yaptığı Avrupa Halk Partisi, AP'nin en büyük siyasi grubudur. Yeni yasama döneminde parlamento başkanlığı için bir dönem ismi geçen ve merkez sağın öncü adayı olan Weber, bir sözlü mülakatta AB değerlerinin Türkiye'de tehlikede olduğunu, Türkiye'deki referandumun tartışmalı olduğunu ve Türk hükümetinin sivil ve sosyal haklara daha fazla saygı göstermesi için AP olarak nasıl baskı yapmaları gerektiğini tartıştıklarını belirtmiş, AB'ye de üyelik müzakerelerinin askıya alınması çağrısında bulunmuştur (EPP, 2019). Başka bir açıklamasında Weber, tıpkı göç anlaşması gibi Türkiye ile iyi ilişkiler geliştirilmesi gerektiği savunmuş ancak Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkan söylemler dile getirmiştir (Euronews, 2019).

EPP, Mart 2018'de yaptığı açıklamada Türkiye'yi Doğu Akdeniz'deki faaliyetlerinden dolayı eleştirmiş ve Kıbrıs'a⁸ karşı saldırganlık yapmakla suçlamıştır. EPP, açıklamasında Türkiye'yi provokasyon yaptığı iddiasıyla kınamış ve Kıbrıs'ın (Güney Kıbrıs) egemenlik haklarına saygı duymaya davet etmiştir (EPP, 2018).

EPP 2019 Manifestosu'nda ise Türkiye'ye dair bazı ifadeler yer almaktadır. Manifestoda Yunanistan'a illegal göçü %96 oranında azaltan AB-Türkiye Anlaşması'nın başarısına dikkat çekilmiş ve gelişmeden yaşanan memnuniyet dile getirilmiştir. AB'nin Balkanlar genişlemesinde de Türkiye ismi zikredilmektedir. Manifestoda bölgenin Türkiye, Rusya ve Çin gibi otoriter rejimlerin etkisine bırakılmaması gerektiği yazılmıştır. Öte yandan Türkiye ile üyelik müzakerelerine son verileceği ve somut alanlarda ortaklığa ve iş birliğine

⁸ Güney Kıbrıs Rum Yönetimi.

odaklanılacağı belirtilmiştir. AB üyeliğinin Türkiye için bir seçenek olmadığı, bu yüzden müzakerelerin sonlandırılması gerektiği, yakın ekonomik ilişkiler ve mülteci anlaşması gibi başarılı iş birliklerine odaklanması gerektiği ele alınmıştır (European People's Party, 2019).

Sosyalistler ve Demokratların İlerlemeci İttifak Grubu (S&D)

Sosyal Demokratlar olarak bilinen ve bu eğilime sahip olan parlamenterlerden oluşan Sosyalistler ve Demokratların İlerlemeci İttifak Grubu, AP'nin en büyük ikinci siyasi grubudur. Genel itibarıyla Hristiyan demokrat, muhafazakâr ve liberallerden oluşan grup mevcut konjunktürde Türkiye'nin AB üyeliğine karşı bir profil çizmektedir.

Öncelikle 2010 yılında AP içerisinde kurulan ve Türkiye ile karşılıklı ilişkilerin geliştirilmesini hedefleyen Türkiye'nin Dostları (Friends of Turkey) grubundaki parlamenterlerin büyük bir kısmının Sosyal Demokratlar üyesi olduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda AB ile ilişkilerin geliştiği dönemde Türkiye'ye en fazla siyasi desteği veren grupların başında Sosyal Demokratlar gelmekteydi.

2014-2019 yasama döneminde AP'de Türkiye raportörlüğü yapan Kati Piri de Sosyal Demokratların bir üyesidir. Bilindiği üzere AP, 2016 yılında Avrupa Birliği Konseyi'ne ve Avrupa Komisyonu'na Türkiye ile üyelik müzakerelerinin geçici olarak dondurulması için çağrı yapan bir karar almıştır. Bu karar Sosyal Demokratların girişimi ile başlatılmış, Türkiye'yi demokrasi ve hukukun üstünlüğü değerlerini önemli ölçüde ihlal etmekle, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı ise başarısız darbe girişimi sonrasında Türk vatandaşlarına orantısız ve hukuksuz baskılar yaparak Türkiye demokrasisini de facto bir otoriter sisteme dönüştürmekle suçlamıştır. Kati Piri ise 2016 yılında Parlamentoda 'Türkiye ile müzakerelerin dondurulması kararı sonrasında "Türkiye'nin kendilerine bu kararı almaktan başka bir seçenek bırakmadığını" belirtmiştir (S&D, 2016). Piri, 2018 yılında Türkiye'ye yaptığı ziyarette "AP'nin Türkiye'yi temel haklar ve hukukun üstünlüğü değerleri çerçevesinde takip ettiğini, gerekli ilerlemelerin kaydedilmemesi durumunda Gümrük Birliği'nin genişletilmeyeceğini ve vize serbestisinin sağlanmayacağını" belirlemiştir. Öte yandan "mülteci krizinde Türkiye'nin önemli bir rol oynadığını, Türkiye'de sivil topluma yönelik desteklere devam edeceklerine ve AP'nin Türk vatandaşları ile ilişkileri sürdüreceğini" belirtmiştir. Kati Piri AP adına, Türkiye'nin acilen reformları hayata geçirmediği sürece AB ile ilişkilerin ilerlemeyeceğinin de altını çizmiştir. (European Interest, 2018).

Yine 2018 yılında Türkiye'yi ziyaret eden Sosyal Demokratlar grubundan İsveçli parlamenter Soraya Post ve İngiliz parlamenter Wajid Khan ise "Özellikle darbe girişimi sonrasında Türkiye'de insan haklarının oldukça gerilediğini, sivil

toplum ve basın özgürlüğü anlamında kötü bir tablonun olduğunu, acilen yargı reformunun hayata geçirilerek şeffaf ve adil yargılamaların gerçekleştirilmesi ve azınlık hakları ile LGBTI haklarına saygı gösterilmesi gerektiğini, bu alanlarda ilerlemelerin kaydedilmesi için AB ile ilişkilerin geliştirilmesi gerektiğini” belirtmişlerdir (S&D, 2018). Soraya Post ve Wajid Khan 2019 seçimleri sonrasında AP’de görev almamışlardır. Ancak her iki parlamenterin de görüşleri S&D grubunun diğer temsilcilerinin görüşleriyle örtüştüğü için genel bir çıkarım yapabilmek mümkündür.

2018’den bu yana grubun başkanlığını yapan Alman parlamenter Udo Bullman, Mayıs 2019’da yaptığı açıklamada Türkiye’yi Akdeniz’de gerçekleştirdiği sondaj faaliyetlerinden dolayı eleştirmiş ve Kıbrıs’ın haklarına saygı göstermeye ve illegal faaliyetlerden (iddia edildiği şekilde) uzak durmaya davet etmiştir. Türkiye’nin illegal faaliyetlere devam etmesi durumunda Kıbrıs’la tam dayanışma içerisinde Türkiye’ye yanıt verileceğini belirtmiştir (S&D, 2019).

Yeni parlamentonun ilk başkanı ise S&D grubundan seçilmiştir. AP Genel Kurulu, 3 Temmuz 2019’da Genel Kurul’da 2. turu gerçekleştirilen başkanlık seçiminde oyların 345’ini alan İtalyan Parlamenter David Sassolini’yi AP Başkanı olarak seçmiştir. 2009’dan bu yana AP üyeliği yapmakta olan S&D üyesi Sassolini, EPP ile yapılan anlaşma gereği yasama sürecinin ilk yarısına kadar görev yapacak ve sonrasında görevini EPP üyesi bir parlamentere devredecektir.

Avrupa’yı Yenile

Liberaler grubu AB projesini destekleyen merkezi gruplardan biridir. Sosyal Demokratlar ve Hristiyan Demokratlar AP’de tek başına çoğunluğu sağlayamadığı için ALDE önceki yasama döneminde Parlamentoda önemli bir denge unsuru olmuş ve karar alma sürecinde etkin bir rol üstlenmiştir. 2019 seçimlerinden de güçlenerek çıktığı için 2019-2024 yasama döneminde de önemli bir aktör olacağı düşünülmektedir.

Liberaler Türkiye’nin AB üyeliğini gerçekçi bulmamaktadır. Grubun başkanı Guy Verhofstadt, 2017 yılında Avrupa Komisyonu ve Avrupa Birliği Konseyi’ne Türkiye ile katılım görüşmelerini sonlandırılarak yeni bir boyutta ortaklık anlaşması yapılması çağrısında bulunmuştur. Öte yandan Avrupa Konseyi üyesi olarak Türkiye’nin gerekli kriterleri karşılaması durumunda Gümrük Birliği’nin genişletilmesi sürecinin de ele alınabileceğini belirtmiştir. ALDE’nin insan hakları ve demokrasiden sorumlu başkan yardımcısı Alexander Lambsdorff ise 2017 yılında “Türkiye’nin üyelik için gerekli olan Kopenhag Kriterleri’ni karşılamadığını, AB-Türkiye ilişkilerinde her iki tarafın da güven kaybettiği için bu sürecin böyle devam etmemesi gerektiğini vurgulamış, Türkiye ile ekonomik ilişkileri derinleştirerek ortak çıkarılara hizmet eden ve Türk vatandaşlarına vize

serbestisi tanıyan bir modelin geliştirilmesi gerektiğini” belirtmiştir (EUReporter, 2017).

Liberaler Türkiye'nin müzakere sürecinin uzun zamandır eleştirmektedir. Türkiye'nin AB değerlerinden uzaklaştığını, temel haklar ve özgürlükler alanında önemli gerilemelerin yaşandığını belirtmektedirler. Son olarak Verhofstadt, 6 Mayıs 2019 tarihinde sosyal medya hesabından yapmış olduğu paylaşımda Yüksek Seçim Kurulu'nun İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimlerini yenileme kararını eleştirerek, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı Türkiye'yi diktatörlüğe sürüklemekle suçlamıştır. Paylaşımda aynı zamanda demokratik haklarını savunacak olan Türklere ve açık ve özgür Türkiye'ye tam destek verdiğini de vurgulamıştır (Verhofstadt, 2019).

Yeşiller - Avrupa Özgür İttifakı

Avrupa Yeşiller ve Avrupa Özgür İttifakı'nın oluşturduğu bu grubun eş başkanlığını Alman Ska Keller ve Belçikalı Philippe Lamberts yapmaktadır (The Greens/EFA, 2019). Grup bir önceki yasama döneminde 50 parlamentere sahipken 2019-2024 yasama döneminde 74 parlamentere sahip olarak önemli bir başarı kazanmıştır. Grubun eş başkanı Ska Keller, Berlin Free Üniversitesi (Berlin) ve Sabancı Üniversitelerinde (İstanbul) Türk-İslam-Yahudi Çalışmaları üzerine eğitim almış, AB-Türkiye Karma Parlamento Komisyonu'nda görev yapmış, Türkiye'yi yakından tanıyan bir politikacıdır.

Yeşiller-Avrupa Özgür İttifakı özellikle 15 Temmuz sonrasında gözaltı ve hapis kararlarından dolayı Türkiye'nin demokratik değerlerden uzaklaştığı iddiasıyla Türkiye ile müzakere sürecinin dondurulmasını gerektiğini savunmaktadırlar. İttifakın ortağı olan Avrupa Yeşiller Partisi, 2017 yılında Büyükkada davasında tutuklanan ve sonrasında tahliye edilen Uluslararası Af Örgütü Türkiye Direktörü İdil Eser'in tutuklanmasına tepki göstermiş ve serbest bırakılması için açıklama yapmıştır. Açıklamada Erdoğan Hükümeti'nin aktivistleri, gazetecileri ve muhalif politikacıları mahkûm edip insan haklarını ihlal ettiğini ve Avrupa değerleri bağlamında kırmızı çizgiyi aştığını belirtmiş, AP'ye Türkiye ile sürdürülen katılım müzakerelerinin ve ticari görüşmelerin sonlandırılması çağrısında bulunmuştur (European Greens, 2017).

İttifak, Temmuz 2017'de Türkiye'de insan hakları ihlalleri olduğunu iddia etmiş ve Türkiye'yi sert bir dille eleştirmiştir. Özellikle tutuklu gazetecilere vurgu yapılan açıklamada, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın muhalefet üyelerine ve bağımsız gazetecilere karşı tavrının devam etmesi durumunda AB'nin Türkiye'ye kapılarını kapatacağını belirtmiştir. Ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine yönelik müzakerelerin ise Erdoğan'ın muhalefet ve tutuklu gazetecilere yönelik baskısının sonlandırılması ile mümkün olacağını altı çizilmiştir (The Greens/EFA, 2017).

Temmuz 2018’de İttifakın Katalan parlamenti Jordi Sole, Türkiye’ye dair bir açıklama yapmış ve başkanlık seçimlerinin OHAL şartlarında yapılmasını eleştirmiştir. OHAL şartlarının her siyasi partiye eşit şekilde kampanya yapma fırsatı tanımadığı, HDP genel başkanının tutuklu bulunduğunu ve basının önemli bir kısıtlamaya maruz kaldığını belirtmiştir. AB Yüksek Temsilcisi’nin de ifade özgürlüğünün ve basının Türkiye’de önemli kısıtlamalara maruz kaldığını kabul ettiğini ve Türkiye’yle yapılan göç anlaşması sebebiyle ülkedeki ihlallere sessiz kalınmaması gerektiğini dile getirmiştir (Greens-EFA, 2018).

Kimlik ve Demokrasi

Mülteciler, İslam ve Türkiye’nin AB üyeliği gibi konulara karşı en fazla sesini çıkartan, AB projesine kuşkuyla bakan ve Brüksel’e karşı oldukça tepkili olan Kimlik ve Demokrasi grubu, İtalyan Matteo Salvini ve Fransız Le Pen’in önderliğinde AP seçimleri sonrasında ismini açıklamış ve Yeşiller grubuna çok yakın sayıda sandalye kazanarak Parlamentoda en güçlü 5. grup olmuştur. Aşırı sağ ve milliyetçi parlamenterleri çatısında bulunduran grubun temsilcileri Türkiye’nin AB üyeliğine karşı olduklarını uzunca bir süredir her platformda dile getirmektedir.

Grubun kurucusu ve İtalyan İçişleri Bakanı Salvini her fırsatta ‘Türkiye’nin Avrupa’da yer almadığını, Avrupa Birliği’nde de yer alamayacağını, müzakerelerin askıya alınmasından ziyade adaylık sürecinin tamamen iptal edilmesi gerektiğini’ dile getirmektedir (Voice of Europe, 2019). Salvini Sicilya’da verdiği bir demeçte “on yıllardır Türkleri AB’ye alıştırmak için milyarlarca Euro para harcadık, açık söylemek gerekirse Türkiye’nin AB üyeliğinden ziyade Rusya’nın üyeliğini tercih ederim, Rusya, tarihi, kültürü, ekonomisi ve gelenekleri itibarıyla Avrupa’ya Türkiye’den daha yakın bir ülke” ifadesini kullanmıştır (Sputnik, 2019). Kuzey Lig Partisi’nin Dışişleri Bakan Yardımcısı Guglielmo Picchi ise ‘yalnızca parti olarak değil, ülke olarak Türkiye’nin AB üyeliğine karşı olduklarını’ belirtmiştir (Politico, 2019).

Grubun diğer bir önemli ortağı olan ve AP seçimlerinde Fransa’da Ulusal Cephe Partisi’yle en yüksek oyu alan Marine Le Pen de uzun yıllardır Türkiye’nin AB üyeliğine karşı olduğunu dile getirmektedir. Le Pen kültürel ve dini sebeplerden ötürü Türkiye’nin AB’ye tam üye olmasına şiddetle karşı çıkmaktadır (Yıldız, 2018: 86-100). Genişleme sürecinde Türkiye’ye aşırı miktarda para akıtıldığını (Karaca, 2017), Türkiye ile imtiyazlı, özel bir ilişkinin geliştirilmesi gerektiğini (ERT International, 2019) savunmaktadır. Le Pen Türkiye’nin AB üyeliğini ‘İslam’ın Avrupa’yı gerçek işgali’ olarak nitelendirmektedir (Zúquete, 2008).

Grubun Alman ortağı Alternative Für Deutschland da Türkiye’nin AB üyeliğine karşı çıkmaktadır. Partinin 2017 yılında yayımladığı manifestoda

'kültürel ve coğrafi sebeplerden ötürü Avrupa'da olmayan bir ülkenin AB'ye üye olamayacağını, bu yüzden Türkiye'nin AB üyeliğine karşı oldukları' belirtilmiştir (Alternative für Deutschland, 2017: 17).

Avusturya'daki Freiheitliche Partei Österreichs da benzer tezler üzerinden Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkmaktadır. Parti, kampanyalarında Türkiye'nin coğrafi ve kültürel olarak Avrupalı olmadığını, dolayısıyla AB'ye entegrasyonunun komşu ülkelerden bile zor olacağını savunmaktadır. Türkiye'nin coğrafi olarak yalnızca %3'ünün Avrupa'da olduğunu, bu yüzden Avrupalı devlet olma iddiası taşıyamayacağı, 2050'de 95 milyon nüfusa erişebileceği ve bir İslam ülkesi olması sebebiyle Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkmaktadır (Öner, 2014: 85-106).

Muhafazakârlar ve Reformcular Grubu

Önceki yasama döneminde 77 parlamenter ile AP'nin en büyük 3. grubu iken 2019-2024 yasama döneminde parlamenter sayısı 62'ye düşen Muhafazakârlar ve Reformcular Grubu genel olarak Euro-federalizmine karşı çıkan, temel reformlarla AB'nin daha hesap verebilir, daha şeffaf ve vatandaşların ihtiyaçlarına daha fazla cevap verebilen bir yapıya dönüştürmeyi hedeflemektedir (Dinan, 2010: 95-118).

Adalet ve Kalkınma Partisi 2013 yılında Avrupa Muhafazakârlar ve Reformcular İttifakı'na katılmış ancak AB genişlemesi ve göç gibi konularda uzlaşmazlıklardan ötürü sağlıklı ilişkiler geliştirilememiştir. Partinin AP'deki grubu olan Avrupa Muhafazakârlar ve Reformcular Grubu 2015 yılında sözde Ermeni soykırımını önermesini, 2016 yılında ise Türkiye'nin üyelik müzakerelerinin geçici olarak dondurulması kararını imzalamıştır (Yıldız, 2017: 59-83). Türkiye'ye karşı bir dönem ılımlı bir yaklaşım sergileyen Muhafazakârlar ve Reformcular Grubu şu an Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkmaktadır.

2014 yılında AP, Türkiye'nin sözde Kıbrıs'ın münhasır ekonomik bölgesinde yaptığı sismik faaliyetlerin gerilimi artırdığına dair karar almış, Türkiye'nin Akdeniz'deki faaliyetlerinin hukuki bir dayanağının olmadığını belirtmiştir (European Parliament, 2014). Avrupa Muhafazakârlar ve Reformcular İttifakı Başkanı Jan Zahradil ise kararın tek taraflı ve yanlı olduğunu, Kuzey Kıbrıs sorununun çözümüne olumlu katkı yapmayacağını belirtmiştir (Karlıdağ, 2014). Öte yandan Grubun Güney Kıbrıslı Parlamenterleri Eleni Theocharous, Mart 2018'de AP'de bir konuşma yaparak "Türkiye'nin Kıbrıs'ın münhasır ekonomik bölgesinde gerçekleştirdiği provokatif ve illegal eylemlerin AB üyeliği sürecine uygun olmadığını, Türkiye'nin tahrik edici davranışlardan kaçınması ve uluslararası hukuk çerçevesinde Kıbrıs'ın egemenlik haklarına saygı duyması gerektiğini" belirtmiştir (ECR Group, 2018).

Grubun önceki başkanı Syed Kamall 2016 yılında AP’de yaptığı bir konuşmada “Türkiye’nin liberalleşme ve ekonomik büyüme anlamında şimdiye kadar oldukça başarılı olduğuna ancak artık AB’nin bazı endişeler yaşadığını, Türkiye’de medyanın baskı altında olduğunu, azınlıkların huzursuz olduğunu, muhalefet üyelerinin mahkûm edildiğini” dile getirmiş, “Türkiye ile daha açık konuşmak gerektiğini ve Türkiye’ye dürüst davranmak gerektiğini” belirtmiştir. Kamall, Türkiye ile ilişkilerin iyi gitmediğini bu yüzden yeni bir ilişkinin tasarlanması gerektiğini belirtmiştir (ECR Group, 2016). Yine 2018 bütçesinin görüşüldüğü bir toplantıda grubun bütçe işlerinden sorumlu sözcüsü Bernd Koelmel, AP’de bütçe sürecine dair eleştirilerini dile getirirken “Türkiye’nin kanunsuz bir devlet gibi davrandığı ve gazetecileri yargılamadan mahkûm ettiğini, AB’nin Türkiye’ye hukukun üstünlüğü ve demokrasi gibi alanlarda daha sert sinyaller göndermesi gerektiğini bu yüzden Türkiye’ye sağlanan fonların tamamen kaldırılması gerektiğini” belirtmiştir (ECR Group, 2017).

Avrupa Birleşik Solu-Nordik Yeşil Solu (GUE/NGL)

Avrupa Birleşik Solu ve Nordik Yeşil Solu, ittifakı oluşturan her iki partinin otonomisine vurgu yapan, ana akım Avrupa politikalarına, toplumuna ve ekonomik örgütlenme biçime muhalif, konfedere bir grup olarak kendini tanımlamaktadır (Dinan, 2010: 95-118). Grup, önceki yasama dönemine kıyasla 11 parlamenter kaybederek AP’nin en küçük meclis grubu olmuştur.

Ağırlıklı olarak radikal sol ve komünist görüşlere sahip parlamenterlerden oluşan bu grup AB projesine kuşkuyla bakmaktadır. Türkiye’yi de yakından takip eden ve Ankara’ya kuşkuyla bakan bu grup Türkiye karşıtı konuları zaman zaman AP’ye taşımaktadır (Boyraz vd., 2019: 31). Grubun Türkiye karşıtı söylemleri kimi zaman irrasyonel temellere dayandırılmakta, düşmanca tavırlar sergilenmektedir. Grup, Türkiye için oldukça hassas olan konularda ilişkilere büyük zararlar verebilecek girişimler başlatabilmektedir.

Avrupa Birleşik Solu ve Nordik Yeşil Solu, “PKK’nın DAESH ile mücadele ettiğini ve sorunlara barışçıl çözümler getirmek istediğini” iddia ederek, 15 Ocak 2015’te PKK’nın terör örgütleri listesinden çıkartılmasını talep etmiştir.⁹ Mart 2015’te ise yine grubun Güney Kıbrıslı parlamenterleri Takis Hadjigeorgiou AP’de “PKK’nın silahlı eylemleri 1999 yılında bıraktığını ancak Avrupa terör örgütleri listesine 2002 yılında alındığını, bu yüzden bu kararın Avrupa Toplulukları

⁹ GUE/NGL grubundan Patrick Le Hyaric’in 15 Ocak 2015 tarihinde AB Yüksek Temsilci’ne yazılı cevap istemiyle sorduğu soru (P-000519-15). Detaylar için AP internet sitesi ziyaret edilebilir: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-8-2015-000519_EN.html

hukukuna aykırı olduğunu beyan ederek Konsey'in bu argümanlar ışığında 2002 yılında aldığı kararı gözden geçirip geçirmeyeceğini" soru olarak sunmuştur.¹⁰

Alman Başkan Gabrielle Zimmer Haziran 2019'da verdiği bir demeçte Türkiye'nin Kıbrıs'ın münhasır ekonomik bölgesini ihlal ettiğini iddia etmiş ve Avrupa Konseyi'nden Türkiye'nin provokatif eylemlerine karşı önlem alınmasını istemiştir. Zimmer, iddia ettiği provokasyonların sonlanmamasının Kıbrıs'ta barış sürecine zarar vereceğini belirtmiştir (GUE/NGL, 2019a).

GUE/NGL 19 Temmuz 2019'da internet sitesinden yaptığı açıklamada Kıbrıs'ta Yunan cuntasının darbe girişiminin ve Türkiye'nin Kıbrıs'ı -sözde- işgalinin 45. yılı iddiasıyla bir açıklama yapmış ve Kıbrıs'ta barış sürecinin ancak Türkiye'nin -sözde- askeri işgalinin sonlandırılması ile mümkün olacağını paylaşmıştır. Ayrıca açıklamada Türkiye'nin Akdeniz'deki sondaj faaliyetlerinin Kıbrıs Cumhuriyeti'nin¹¹ egemenlik haklarını ihlal ettiği ve bölgede tansiyonu artırdığı iddia edilmiş, AB'nin bu hususta Kıbrıs ile tam dayanışma içerisinde olması gerektiği belirtilmiştir (GUE/NGL, 2019b).

Güney Kıbrıs'ın AKEL partisinden aday gösterilen ve 2019-2024 yasama döneminde AP'ye girme hakkı kazanan Niyazi Kızılyürek de GUE/NGL grubunda yasama faaliyetlerine katılmaktadır. Kızılyürek, Kıbrıs Adası'ndan AP'ye giren ilk Türk olma özelliğini taşımaktadır (European Parliament, 2019b).

Bağımsızlar

2014-2019 yasama döneminde AP'de 20 bağımsız parlamenter bulunurken 2019-2024 yasama döneminde şu an için 57 bağımsız parlamenter bulunmaktadır. Bağımsız parlamenterler arasında yeni bir siyasi grubun oluşturulması muhtemel olarak görülmüştü. Özellikle şu an için herhangi bir siyasi grupta yer almayan Birleşik Krallık'tan Brexit Partisi lideri Nigel Farage'ın yeni bir siyasi grup oluşturma ihtimali bulunmaktaydı. Brexit Partisi'nden AP'ye giren 29 parlamenterin hiçbiri AP içerisinde herhangi bir siyasi grupta yer almamaktadır. Aşırı sağcı ve AB kuşkucusu Farage, siyaseten Kimlik ve Demokrasi grubuna yakın bir çizgide bulunmakta olup Brexit sürecinin en önemli aktörlerinden biri olmuştur. Brexit Partisi üyeleri 2 Temmuz 2019'daki AP oturumunda AB'nin marşı olan Neşeye Övgü'nün seslendirildiği zaman marşı ve AB'yi protesto etmek için parlamentoda arkalarını dönmüşlerdir. Sonrasında gelen tepkiler üzerine Parlamenter David Bull "marşın bir ulusal marş olmadığı,

¹⁰ GUE/NGL grubundan Takis Hadjigeorgiou'un 26 Mart 2015 tarihinde Konsey'e yazılı cevap istemiyle sorduğu soru (E-004816-15). Detaylar için AP internet sitesi ziyaret edilebilir: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2015-004816_EN.html?redirect

¹¹ Güney Kıbrıs Rum Yönetimi

federal Avrupa'yı temsil ettiğini ve kendilerinin federal Avrupa devletine inanmadıklarını" belirtmiştir (Kayalı vd., 2019). Bu gelişmeleri takiben Brexit sürecinin ilerlemesi, AP'deki İngiliz parlamenterlerin statüsünü de değiştirmiş, Birleşik Krallık parlamenterlerinin görev süresi Ocak 2020 ile sona ermiştir.

Genel olarak bağımsızların Türkiye'deki siyasi sorunlara olan yaklaşımı ve AB-Türkiye ilişkilerine yönelik tasavvurları diğer siyasi grupların benzer iddiaları ve gerekçeleri üzerine inşa edilmiştir. Hukukun üstünlüğü, insan hakları, basın özgürlüğü, muhalif gruplar üzerindeki baskı gibi çeşitli iddialardan dolayı Parlamentodaki tüm gruplar Türkiye'nin AB üyeliğinin en azından mevcut konjonktürde muhtemel olmadığını vurgulamaktadırlar. Öte yandan Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de gerçekleştirdiği sondaj faaliyetleri de AP'deki bağımsızların Türkiye'ye karşı tavrını şiddetlendirmiştir.

Brexit Süreci Sonrası Avrupa Parlamentosu

31 Ocak 2020 tarihi itibarıyla Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılma süreci başlaması ile Parlamentodaki sandalye aritmetiği de değişmiştir. Avrupa Parlamentosu'nda 73 sandalyesi bulunan Birleşik Krallık'ın sandalyelerinin 27'ü diğer üye ülkelere dağıtılırken, kalan 46 sandalye ise potansiyel genişleme süreçleri için bekletilmektedir. Sandalyelerin yeniden dağıtılması ile Fransa 5, İspanya 5, İtalya 3, Hollanda 3, İrlanda 2, Polonya, Romanya, İsveç, Avusturya, Danimarka, Slovakya, Finlandiya, Hırvatistan ve Estonya ise 1'er sandalye kazanmıştır (European Parliament, 2020).

SONUÇ

AP'de alınan kararların Türkiye açısından doğrudan bir bağlayıcılığı bulunmasa da AP'nin AB'nin diğer kurumlarını denetleyici rolü ve aday ülkelerin AB üyeliğinde AP muvafakatinin aranması, Türkiye'nin tam üyelik sürecinde AP'nin dolaylı ama etkin rolünü göstermektedir.

Mayıs 2019'da gerçekleşen seçimler sonrasında AP'deki siyasi grupların dağılımında bazı değişiklikler olmuştur. Her ne kadar 2019-2024 yasama döneminde görev yapacak olan parlamenterlerde bazı değişiklikler olsa da yeni yapının AB-Türkiye ilişkilerini olumlu bir boyuta taşıma ihtimali pek bulunmamaktadır.

AP'deki siyasi grupların Türkiye'ye yönelik eleştiri ve iddiaları genel olarak ifade özgürlüğü, hukukun üstünlüğü, insan hakları, basın özgürlüğü ve demokrasi gibi soyut değerleri kapsamaktadır. Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki sondaj faaliyetleri de AP'yi rahatsız eden temel konulardan biri olmuştur. Ayrıca aşırı sağ partilerin seçim kampanyası sürecinde Türkiye'nin Müslüman bir ülke olması ve üyelik sürecinin sonlandırılması gerektiğine dair açıklamalarının da Avrupalı

seçmenler nazarında karşılık bulduğu gözlemlenmiştir. Aşırı sağın şiddetli Türkiye karşıtlığından ötürü fiili olarak zaten durmuş olan katılım müzakerelerinin açılma ihtimalinin yeni yasama döneminde daha da azalacağı düşünülmektedir. Yeni parlamentodaki aşırı sağcı ve popülist parlamenterlerin divan oturumlarında, alt komisyonlarda ve Dışişleri Komisyonu gibi özellikle Türkiye'yi ilgilendiren önemli birleşimlerde daha etkin olacakları ve Türkiye'ye yönelik fikirlerini daha güçlü bir şekilde dile getirecekleri düşünülmektedir. Bu bağlamda 2019-2024 yılları arasında Türkiye'nin daha zor bir AP ile karşı karşıya kalacağı ve AB-Türkiye ilişkilerinin tam üyelik sürecinden ziyade ortak menfaat alanlarında dar bir iş birliği modeline dönüşeceğini öngörülmektedir.

Türkiye ile müzakerelerin sonlandırılması gibi önemli kararlar Avrupa Konseyi'nin nitelikli çoğunluk ile alacağı karara bağlıdır. AP'nin bu hususta aldığı kararlar ise tavsiye niteliğindedir. Ancak Türk vatandaşlarının uzun süredir beklemekte olduğu vize serbestisi gibi bir hususta 500 milyon AB vatandaşını temsil eden AP'nin karar verici olduğu hatırlanmalıdır.

Son olarak 2019-2024 yasama döneminde Türkiye raportörlüğü görevini yürüten parlamenterin süreçteki rolü de dikkate alınmalıdır. Çalışmada belirtildiği üzere Mart 2019'da Türkiye raporunun AP'de onaylanması sonrasında Türkiye ile üyelik müzakerelerinin askıya alınmasına dair tavsiye kararı çıkmış, bu kararda önceki yasama dönemindeki Türkiye raportörü Kati Piri'nin önemli rolü olmuştur. Yeni yasama döneminde Kati Piri'nin yerine İspanyol parlamenter Nacho Sanchez Amor atanmıştır. Yeni atanan Türkiye raportörünün Türkiye ile yaşanan siyasal sorunlara olan yaklaşımı süreçte önemli rol oynayacaktır. Bu görevi ifa edecek olan parlamenterin Türkiye'ye bakış açısı yeni yasama döneminde ilişkileri etkileyecek önemli bir husus olarak dikkate alınmalıdır.

Türkiye'nin, haklı tezlerini AB genelinde daha iyi anlatabilmesi için, yeni yasama döneminde AP'deki siyasi gruplarla daha güçlü bir diyalog geliştirmesi, kaygılarını ve hassasiyetlerini daha anlaşılabilir kılması gerekmektedir. Nitekim darbe girişimi gibi vahim bir hadiseyi atlatmış olan bir ülkenin göstermek zorunda olduğu bazı refleksler ülkenin AB sürecini etkilemektedir. Çalışmada Türkiye'nin iç sorunlarının AB nazarında karşılık bulmadığı, Türkiye'nin kendi argümanlarını AB'deki paydaşlara anlatamadığı gözlemlenmiştir. Türkiye, yeni süreçte kamu diplomasisi ve lobicilik faaliyetleri ile AB'deki olumsuz algıyı ve tavrı değiştirebilmeyi amaçlamalıdır.

KAYNAKÇA

Alternative für Deutschland (2017). *Manifesto for Germany*, Berlin, Germany.

- Aydoğan, B. (2012). Avrupa Parlamentosu'nda yer alan siyasi grupların Helsinki zirvesi sonrası Türkiye ile ilgili siyasi sorunlara yaklaşımları, *Spectrum: Journal of Global Studies Special Issues*, 4(2), 47-71.
- Boyras, H. M., Güngörmez, O. ve Kavukçu, F.O. (2019). *Aşırı sağ ve Brexit'in gölgesinde 2019 Avrupa parlamentosu seçimleri*, Seta Yayınları.
- Bressanelli, E. (2012). National parties and group membership in the European Parliament: ideology or pragmatism, *Journal of European Public Policy*, 19:5, 737-754.
- Corbett, R., Francis, J.D. and Shackleton, M., (2003). *The European Parliament*, John Harper Publishing.
- Dinan, D. (2010). Institutions and Governance: A New Treaty, a Newly Elected Parliament and a New Commission, *Journal of Common Market Studies*, 95-118.
- ECR Group (2016, November 22). *Kamall: Time for a new EU relationship with Turkey based on honesty*
https://ecrgroup.eu/article/kamall_time_for_a_new_eu_relationship_with_turkey_based_on_honesty
- ECR Group (2017, November 30). *Bernd Koelmel: 2018 budget fails to prepare for the future*
https://ecrgroup.eu/article/bernd_koelmel_2018_budget_fails_to_prepare_for_the_future
- ECR Group (2018, March 8). *ECR Group calls on Turkey to respect international law over actions in Cyprus*
https://ecrgroup.eu/article/ecr_group_calls_on_turkey_to_respect_international_law_over_actions_in_cypr
- EPP (2018, March 22). *Turkey must immediately halt its aggression against Cyprus* <https://www.epp.eu/press-releases/turkey-must-immediately-halt-its-aggression-against-cyprus/>
- EPP (2019, July 28). *EU values at stake in debates on Turkey and Hungary*, <https://www.eppgroup.eu/newsroom/videos/eu-values-at-stake-in-debates-on-turkey-and-hungary>
- ERT International (2019, July 14). *Marine Le Pen: 'Frexit is part of my policy'*, <https://int.ert.gr/marine-le-pen-frexit-is-part-of-my-policy/>

O.Güner 2019 Seçimleri Sonrasında Avrupa Parlamentosu'ndaki...

EUReporter (2017, April 27). *EU must rethink its relations with Turkey*, <https://www.eureporter.co/politics/2017/04/27/eu-must-rethink-its-relations-with-turkey/>

Euronews (2019, April 23). *Turkey cannot become a member of the EU*, <https://www.euronews.com/2019/04/23/turkey-cannot-become-a-member-of-the-eu-says-epp-leader-manfred-weber>

European Greens (2017, July 6). *We demand the Turkish authorities immediately and unconditionally release Idil Eser, Director of Amnesty International Turkey*, <https://europeangreens.eu/content/we-demand-turkish-authorities-immediately-and-unconditionally-release-idil-eser-director>

European Interest (2018, November 20). *Kati Piri: Without urgent reforms, no improvement in EU-Turkey relations*, <https://www.europeaninterest.eu/article/kati-piri-without-urgent-reforms-no-improvement-eu-turkey-relations/>

European Parliament (2014, November 13). *Turkish actions creating tensions in the exclusive economic zone of Cyprus*, http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2014-0052_EN.pdf

European Parliament (2015, April 15). *European Parliament resolution of 15 April 2015 on the centenary of the Armenian Genocide*, http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2015-0094_EN.html?redirect

European Parliament (2017, July 6). *European Parliament resolution of 6 July 2017 on the 2016 Commission Report on Turkey*, http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0306_EN.html

European Parliament (2018, November 2). *Turkey: MEPs cut support by €70m due to no improvement in respect for EU values*, <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180926IPR14407/turkey-meps-cut-support-by-EU70m-due-to-no-improvement-in-respect-for-eu-values>

European Parliament (2019a, n.d.). *The European Parliament: historical background* <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/11/the-european-parliament-historical-background>

- European Parliament (2019b, July 2). *2019 European election results*, <https://election-results.eu/seats-political-group-country/2019-2024/>
- European Parliament. (2019c, June 24). European Union, <https://election-results.eu/turnout/>
- European Parliament (2019d, March 13). Parliament wants to suspend EU accession negotiations with Turkey <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20190307IPR30746/parliament-wants-to-suspend-eu-accession-negotiations-with-turkey>
- European Parliament (2019e, July 11). What are political groups and how are they formed? <http://www.europarl.europa.eu/news/en/faq/1/what-are-political-groups-and-how-are-they-formed>
- European Parliament (2019f, n.d.). *Political parties and foundations*, <http://www.europarl.europa.eu/contracts-and-grants/en/20150201PVL00101/Political-parties-and-foundations>
- European Parliament (2020, November 03). *Redistribution of seats in the European Parliament after Brexit*, <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200130IPR71407/redistribution-of-seats-in-the-european-parliament-after-brexit>
- European People's Party (2019). *EPP Manifesto: Let's open the next chapter for Europe together*, EPP, Brussels.
- Fiorino, N., Pontarollo N. and Ricciuti, R. (2019). Supranational, national and local dimensions of voter turnout in European parliament elections, *Journal of Common Market Studies*, 1-17.
- Fromage, D. (2019). The 2019 European parliament elections: Looking back and ahead, *Perspectives on Federalism*, 94-101.
- Greens-EFA (2018, July 4). *Statement from EPA Mep Jordi Sole*, <https://www.greens-efa.eu/en/article/news/hdp-and-democracy-in-turkey/>
- GUE/NGL (2019a, June 19). *EU must take action over Turkey's Provocations*, <https://www.guengl.eu/cyprus-eu-must-take-action-over-turkeys-provocations/>

- GUE/NGL (2019b, June 19). *Cyprus: Marking 45 years since the fascist coup and Turkish invasion*, <https://www.guengl.eu/cyprus-marking-45-years-since-the-fascist-coup-and-turkish-invasion/>
- Hix, S. (2002). Parliamentary Behaviour with two principles: preferences, parties, and voting in the European parliament, *Midwest Political Science Association*, 46(3), 688-298.
- Karaca, K. (2017, Nisan 11). *Fransa'da adaylar Türkiye'yi istemiyor*, <https://www.dw.com/tr/fransada-adaylar-turkiyeyi-istemiyor/a-38376901>
- Karlıdağ, I. (2014, November 13). European conservatives reject EP resolution on Cyprus, <https://www.aa.com.tr/en/politics/european-conservatives-reject-ep-resolution-on-cyprus/101744#>
- Kaya, A. (2018). Populism as a neo-liberal form of governmentality: Resorting to Heritage, Culture and Past. G. Lia, E. Mavrigaki and K. Skordulis (Eds.), *Geographical Literacy and European Heritage: A Challenging Convention in the field of Education*, (pp.64-94), Solva-Tech, Limassol.
- Kayalı, L. and Sheftalovich, Z., (2019, July 2). Brexit Party MEPs turn backs during European anthem <https://www.politico.eu/article/uk-brexit-party-meps-turn-backs-during-european-anthem/>
- Keskin, H. (2014). *Mitos'tan Lizbon'a Avrupa Birliği el kitabı*. Seçkin Yayıncılık.
- Kiriş, H. M. (2013). Avrupa Parlamentosu'nda siyasi gruplar ve parlamento seçimleri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (29), 123-135.
- Kostakopoulou, D. (2018). Imagine: European Union Social Citizenship and Post-Marshallian Rights and Duties. R. Bauböck (Eds.), *Debating European Citizenship*, Springer, Cham.
- Laffan, B. (2019). The European parliament in turbulent political times: concluding reflections, *Journal of European Integration*, 41(3), 405-416.
- McElroy, G. and Benoit, K. (2011). Policy positioning in the European Parliament, *European Union Politics*, 13(1), 150-167.
- Öner, S. (2014). Different manifestations of the rise of far-right in European politics: The cases of Germany and Austria, *Marmara Journal of European Studies*, 22(2), 85-106.

- Panizza, R. (n.d.). *The European parliament: Electoral procedures*, http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_1.3.4.pdf
- Politico (2019, February 28). *Italy's Turkey policy rejected by Italy*, <https://www.politico.eu/article/turkey-european-union-member-italy-turkey-policy-rejected/>
- S&D (2016, November 24). *A lack of democracy and rule of law have frozen the EU-Turkey accession process*, <https://www.socialistsanddemocrats.eu/newsroom/lack-democracy-and-rule-law-have-frozen-eu-turkey-accession-process>
- S&D (2018, September 20). *S&Ds MEPs call for improvement of human rights situation in Turkey after recent visit*, <https://www.socialistsanddemocrats.eu/newsroom/sds-meps-call-improvement-human-rights-situation-turkey-after-recent-visit>
- S&D (2019, May 06). *S&D call Turkey respect sovereign rights of Cyprus*, <https://www.socialistsanddemocrats.eu/newsroom/sds-call-turkey-respect-sovereign-rights-cyprus>
- Schulte-Cloos, J. (2019). The effect of European Parliament elections on political socialisation, *Journal of European Public Policy*, 26(7), 1094-1111.
- Sputnik (2019, August 2). *Italy Would Prefer to See Russia in EU Rather Than Turkey – Deputy PM*, <https://sputniknews.com/europe/201904261074495181-salvini-turkish-russian-eu-membership/>
- Türkeş-Kılıç, S. (2019). Justifying privileged partnership with Turkey: an analysis of debates in the European Parliament, *Turkish Studies*, 1-27.
- TBMM (2019, Temmuz 20). *Genel Bilgiler*, https://www.tbmm.gov.tr/ul_kom/kpk/genelbilgiler.htm (20.07.2019).
- The Greens/EFA (2017, July 6). *Meps sharply criticize human rights violations in Turkey*, <https://www.greens-efa.eu/en/article/press/meps-sharply-criticize-human-rights-violations-in-turkey/>
- The Greens/EFA (2019, July 19). *Our Meps*, <https://www.greens-efa.eu/en/our-group/meps/>
- Verhofstadt, G. (2019, May 06). <https://twitter.com/guyverhofstadt/status/1125510836225748992?lang=en>

O.Güner 2019 Seçimleri Sonrasında Avrupa Parlamentosu'ndaki...

Voice of Europe (2019, October 04). *Salvini: Turkey has nothing to do with Europe*, <https://voiceofeurope.com/2019/04/salvini-turkey-has-nothing-to-do-with-europe-and-will-never-enter-eu-on-our-watch/>

Yıldız, U. B. (2017). How can Turkey protect Its interests in the European Union?: The Role of the European people's party, *Bilge Strateji*, 9(17), 59-83.

Yıldız, U. B. (2018). The Impact of the rise of far-right parties in Europe on Turkey's European Union membership bid, *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 86-100.

Zúquete, J. P. (2008). The European extreme-right and Islam: New Directions?, *Journal of Political Ideologies*, 13/3, 321-344.